

DRŽAVNOTOŽILSKI SVET

Komisija za etiko in integriteto
Trg OF 13, 1000 LJUBLJANA
E-pošta: dts@dt-rs.si

Številka: Dts 21/17-9

Datum: 22. 2. 2017

Na podlagi 108a. člena Zakona o državnem tožilstvu (Ur. l. RS, št. 58/2011 s spremembami) je Komisija za etiko in integriteto na 9. seji 20. 2. 2017 sprejela in na 2. korespondenčni seji 22. 2. 2017 potrdila naslednja

POJASNILA KODEKSA DRŽAVNOTOŽILSKE ETIKE

I. SPLOŠNA DOLOČBA

Kodeks državnotožilske etike (v nadaljevanju Kodeks) je zapis etičnih in moralnih načel, po katerih se ravna vsak državni tožilec pri opravljanju državnotožilske službe.

Kodeks državnotožilske etike določa pravila za službeno in zasebno ravnanje in vedenje državnih tožilcev zaradi varovanja samostojnosti, nepristranskosti in poštenosti državnih tožilcev ter ugleda državnotožilske službe (prvi odstavek 38.a člena ZDT-1).

Državni tožilci so dolžni spoštovati Kodeks državnotožilske etike pri opravljanju državnotožilske službe ali zunaj nje (drugi odstavek 38.a člena ZDT-1).

Kodeks je vodilo in pomoč državnim tožilcem pri reševanju etičnih dilem, s katerimi se srečujejo v poklicnem in zasebnem življenju. Njegova načela nagovarjajo vse državne tožilce. Prav tako so državnim tožilcem v pomoč Priporočila glede nasprotja interesov za državne tožilce glede ravnanj, ki se za njih pričakujejo zunaj državnega tožilstva in za primere, ko državni tožilci odidejo v zasebni sektor z dne 25. 5. 2016.

Kodeks je namenjen tudi širši javnosti, ker na eni strani pojasnjuje, kaj lahko pričakuje od državnih tožilcev, na drugi strani pa pri njej z zapisom poklicnih etičnih načel utrjuje zaupanje v državno tožilstvo in ugled tega poklica.

Vsako konkretno ravnanje državnega tožilca pa je treba obravnavati skrbno in pri tem upoštevati vse okoliščine in posebnosti, ki so lastne konkretni situaciji, ob predpostavki, da je podobne primere treba obravnavati podobno, različne pa različno.

II. NEPRISTRANSKOST IN NEODVISNOST

Državni tožilec opravlja svojo funkcijo nepristransko in pri tem ne dopušča, da bi na njegove odločitve kakorkoli vplivali morebitna osebna nagnjenja, predsodki, ideološka ali nazorska prepričanja, politični, ekonomski ali drugi interesi, zasebno poznavanje spornih dejstev ali oseb, javne zahteve ali kritike in druge okoliščine, ki bi lahko vzbujale videz takega vpliva ter pri vseh svojih dejanjih varuje temeljne človekove pravice in svoboščine, človekovo dostojanstvo in osebnost vseh udeležencev v postopkih.

Državni tožilec je pri opravljanju državnotožilske službe neodvisen od kakršnihkoli neposrednih ali posrednih nezakonitih navodil, vplivov, spodbud, groženj, pritiskov ali vmešavanj v proces svojega odločanja, ne glede na to, od kod in iz katerih razlogov taki nedovoljeni posegi izvirajo.

NEPRISTRANSKOST

Nepristranskost državnega tožilca se domneva, dokler ni dokazano nasprotno.

Subjektivni odnos državnega tožilca naj predpostavlja odsotnost predsodkov, vnaprejšnjih prepričanj, nagnenj in interesov. Državni tožilec naj ne dovoli, da bi njegovi nazori in občutja vplivala na njegovo neodvisnost in nepristranskost ter s tem na njegovo strokovno odločitev (subjektivna nepristranskost).

Objektivna nepristranskost pomeni, da mora biti položaj državnega tožilca nepristranski tudi navzven, tj. z vidika razumnega, povprečnega in informiranega opazovalca.

Državnemu tožilcu se priporoča samonadzor, odkritost in transparentnost v okviru presojanja izločitvenih razlogov.

Državni tožilec naj svojo dejansko nepristranskost in videz nepristranskosti vzdržuje in varuje tudi s svojim vedenjem v zasebnem in javnem življenju izven opravljanja državnotožilske funkcije, pri čemer ne sme biti izoliran od družbe, v kateri živi. Meje dopustnosti vedenja državnega tožilca je treba iskati ob upoštevanju, kakšna so pričakovanja glede ravnanja državnega tožilca, ki jih ima razumen, povprečen in informiran posameznik.

Državni tožilec naj bo pri izražanju v javnosti zadržan.

NEODVISNOST

Državni tožilec je v okviru svoje državnotožilske službe samostojen. Večan je zgolj na Ustavo RS in zakon, ni mu mogoče dajati navodil in odredb za delo v konkretni kazenski zadevi. V skladu z Ustavo RS je vezan tudi na splošna načela mednarodnega prava in na ratificirane ter objavljene mednarodne pogodbe.

Dopustna pa so splošna navodila za ravnanje državnih tožilcev, ki se nanašajo na enotno uporabo zakona, usmerjanje oziroma izenačevanje politike pregona in obveščanje pri državnih tožilstvih, ki jih izda generalni državni tožilec RS. Splošna navodila za delo državnih tožilcev pri obravnavanju zadev pa lahko v zadevah iz svoje pristojnosti v okviru določene politike pregona izdajajo tudi vodje državnih tožilstev.

Neodvisnost državnega tožilca je ena izmed temeljnih zahtev za zagotavljanje vladavine prava. Državnotožilska organizacija mora zagotavljati take razmere in pogoje za delo, da bo državni tožilec svojo funkcijo lahko opravljal neobremenjeno in kvalitetno.

135. člen Ustave RS državnim tožilcem zagotavlja samostojnost pri opravljanju državnotožilske funkcije. Prvi odstavek navedenega člena Ustave RS namreč implicitno vsebuje načelo funkcionalne samostojnosti državnih tožilcev v zvezi z vlaganjem in zastopanjem kazenskih obtožb. 136. člen Ustave RS, ki govori o nezdružljivosti državnotožilske funkcije, to potrjuje. Pri opredelitvi konkretne vsebine ustavnega načela funkcionalne samostojnosti državnih tožilcev pa je treba upoštevati, da Ustava RS državnim tožilcem glede na ustavnopravno vsebino te funkcije ne zagotavlja neodvisnosti v takšni meri kot sodnikom.

Državni tožilec mora v konkretnih postopkih upoštevati načelo enakosti pred zakonom, izhajajoč iz politike pregona. V okviru ustavnih in zakonskih okvirov se odloči, ali bo vložil kazensko obtožbo in kako jo bo zastopal. Ta odločitev mora biti njegova lastna odločitev, ki jo mora sprejeti vestno in po svoji najboljši strokovni presoji. Pri sprejemanju državnotožilskih odločitev pa mora državni tožilec upoštevati tudi sorazmernost med pomenom kaznivega dejanja in posledicami, ki bi jih povzročil kazenski pregon, ter načeli ekonomičnosti in smotrnosti.

III. DOSTOJANSTVO IN UGLED

Državni tožilec se vede v službi in zunaj nje na način, da ne škoduje svojemu ugledu in ugledu državnega tožilstva kot celote. Dolžan je paziti na svoje izjave, dostojen osebni videz in obnašanje na javnih mestih.

Državni tožilci poslujejo z oškodovanci, ovaditelji, strankami in drugimi udeleženci postopka v okviru svojih pristojnosti pri procesnih dejanjih pred pristojnimi organi ter na državnem tožilstvu. Pri stikih s fizičnimi in pravnimi osebami in pri obvestilih državni tožilci ne smejo izražati svojega osebnega mnenja o pravilnosti odločitev ali dejanj, o katerih dajejo obvestilo, in tudi ne dajati izjav o verjetnem izidu posamezne zadeve oziroma o predvidenih ali načrtovanih ukrepih.

Za zaupanje javnosti v državno tožilstvo ni dovolj zgolj strokovna usposobljenost državnih tožilcev in njihova predanost, temveč tudi osebna integriteta in pokončna drža tako pri opravljanju državnotožilske funkcije kot tudi v zasebni sferi. Ravnanje in obnašanje državnega tožilca mora biti vedno častno in v skladu s splošno sprejetimi standardi ter vrednotami in ne sme biti družbeno nesprejemljivo.

V stikih z drugimi posamezniki in pri svojih izjavah naj bo državni tožilec spoštljiv.

Pri opravljanju svoje funkcije naj državni tožilec neguje lepo pisano in govorjeno slovensko besedo.

Od državnega tožilca se pričakuje, da spoštuje zakone, pravila in etične norme.

IV. TAJNOST

Državni tožilec mora spoštovati načelo poklicne tajnosti glede osebnih, poslovnih in vseh drugih podatkov, za katere je izvedel pri opravljanju svoje službe in do katerih javnost nima dostopa.

Pri svojem delu na znanstvenem, pedagoškem, strokovnem, javnem, publicističnem, kulturnem, športnem, humanitarnem ali drugem področju ne sme zlorabljati podatkov, ki jih je pridobil pri opravljanju službe.

Poklicno tajnost državni tožilec varuje tudi po prenehanju svoje funkcije.

Zaradi varstva neodvisnosti in nepristranskosti državnega tožilca se državni tožilec ne sme v naprej izražati o pravnih in dejanskih vprašanjih, ki so predmet zadeve, o kateri še ni pravnomočno odločeno, oziroma o zadevi, v kateri je vloženo kakšno izredno pravno sredstvo. Pri stikih s fizičnimi in pravnimi osebami in pri obvestilih državni tožilci ne smejo izražati

svojega osebnega mnenja o pravilnosti odločitev ali dejanj, o katerih dajejo obvestilo, in tudi ne dajati izjav o verjetnem izidu posamezne zadeve oziroma o predvidenih ali načrtovanih ukrepih. Hkrati pa mora državni tožilec zaradi varstva človekovih pravic in s tem povezanih tajnih osebnih, poslovnih ter drugih podatkov ohraniti zase vse, kar v okviru opravljanja funkcije zve o strankah in njihovih pravnih in dejanskih razmerjih, ter varovati tajnost vseh podatkov, do katerih javnost nima dostopa.

Državni tožilec naj v luči skrbi za varovanje dostojanstva in zasebnosti udeležencev postopkov izvaja tudi konkretne previdnostne ukrepe, kot so zaklepanje pisarne, razrez delovnih zapiskov/osnutkov, ki jih ne potrebuje več in drugo.

V. ZDRUŽLJIVOST

Državni tožilec sme samostojno ali v okviru strokovnih združenj sodelovati pri pripravi predpisov, pri razpravah o pravnih vprašanjih, predavati in pisati ter izražati svoje mnenje v skladu z veljavno zakonodajo.

Državni tožilec opravlja svoje zasebne ali javne, plačane ali neplačane ("pro bono") zunajtožilske dejavnosti ter se lahko vključuje v kulturne, športne in druge družbene dejavnosti na način, da ne prihaja v nasprotje s svojimi poklicnimi dolžnostmi ali z ugledom in dostojanstvom tožilskega poklica.

Pod istimi pogoji državni tožilec lahko sodeluje tudi v različnih iniciativah civilne družbe, v humanitarnih in dobrodelnih ustanovah, če njihova dejavnost ni usmerjena v pridobivanje ekonomskih, socialnih, političnih ali drugih prednosti za člane take iniciative ali ustanove.

Vprašanje, kaj je (ne)združljivo s funkcijo državnega tožilca, ni zgolj in samo predmet pravnega normiranja. Etično ravnanje državnih tožilcev je ključno za zaupanje javnosti.

Državni tožilec naj se vključuje v dejavnosti, ki krepijo delovanje državnega tožilstva, zagotavljajo pravni napredek in razvoj ter prispevajo k izboljšanju pravnega sistema, pri čemer naj venomer pazi, da s svojimi ravnanji ne bi vzbudil dvoma o svoji nepristranskosti.

Za opravljanje del, ki jih lahko opravlja poleg državnotožilske funkcije, državni tožilec ne sme skleniti delovnega razmerja.

VI. NEZDRUŽLJIVOST

Državni tožilec se je dolžan vzdržati vsakršne finančne ali druge poslovne dejavnosti, ki bi lahko vzbudila videz pristranskosti ali ogrozila neodvisnost. Državni tožilec ali njegov družinski član ne sprejema darila od stranke v postopku ali darila, ki je v kakršnikoli povezavi z opravljanjem tožilske funkcije.

Zaradi varovanja videza neodvisnosti ni primerno, da bi državni tožilec denarno prispeval ali nastopal v prid politične stranke ali samostojnega kandidata za politično funkcijo ali da bi javno podpiral kandidata politične stranke ali samostojnega kandidata, da bi sodeloval na političnih shodih ali zborovanjih, razen takrat, ko izvršuje svojo aktivno volilno pravico oziroma kandidira za politično funkcijo v skladu z zakonom.

Državni tožilec ne sme opravljati funkcij, ki so po Ustavi RS nezdružljive s funkcijo državnega tožilca, niti ne sme opravljati dejavnosti ali sprejeti zaposlitve ali dela, ki je po določbi Ustave RS in zakona ne sme opravljati oziroma sprejeti sodnik.

Državni tožilec ne sme opravljati odvetniških ali notarskih poslov oziroma gospodarske ali druge pridobitne dejavnosti. Ne sme opravljati poslovodskih poslov in ne sme biti član upravnega ali nadzornega odbora gospodarske družbe ali druge pravne osebe, ki se ukvarja s pridobitno dejavnostjo.

Državni tožilec ne sme sprejeti nobene zaposlitve ali dela, ki bi ga oviralo pri opravljanju državnotožilske funkcije ali nasprotovalo ugledu državnotožilske službe oziroma zbuvalo vtis, da pri izvrševanju svoje funkcije ni nepristranski.

Poglavitni namen instituta nezdružljivosti je v preprečevanju konflikta interesov in s tem zagotavljanju tega, da bodo nosilci funkcije le to izvrševali nepristransko.

Pri presoji, katere dejavnosti sme izvajati državni tožilec, se mora vnaprej vprašati, ali bi njegovo morebitno konkretno delovanje z vidika razumnega povprečnega opazovalca objektivno lahko ogrozilo njegov ugled, neodvisnost in nepristranskost.

Državni tožilec naj bo glede svojih dejavnosti, ki presegajo okvir funkcije državnega tožilca, transparenten.

V skladu s sprejetim stališčem Državnotožilskega sveta, št. Dts 1024/13-10-AM(VV)-ah z dne 11. 12. 2015, mora državni tožilec (ob smiselnih uporabi določb 43. člena Zakona o sodniški službi) o sprejemu dela, ki ga lahko opravlja poleg državnotožilske funkcije, predhodno pisno obvestiti vodjo državnega tožilstva, vodja državnega tožilstva pa generalnega državnega tožilca RS. Če vodja državnega tožilstva meni, da gre za delo, ki ga državni tožilec ne sme opravljati, predlaga Državnotožilskemu svetu, da odloči o nezdružljivosti dela z državnotožilsko funkcijo, in o tem obvesti državnega tožilca.

VII. ODNOSI Z DRUGIMI

Državni tožilec vzpostavlja in vzdržuje korektne in spoštljive odnose s sodelavci in kolegi, s katerimi prihaja v stik pri izvrševanju tožilske funkcije.

Odnos državnega tožilca do sodelavcev temelji na spoštovanju in enakopravnosti. Državni tožilec je dolžan prenašati svoje znanje in izkušnje na mlajše sodelavce in pripravnike.

Državni tožilec naj ima pred očmi, da konstruktivni odnosi med njimi, sodniki in odvetniki izboljšujejo kakovost in učinkovitost sodnih postopkov. Navedeni medsebojni odnosi naj temeljijo na razumevanju njihovih vlog v sodnih postopkih in na spoštovanju njihove neodvisnosti, pri čemer naj državni tožilec hkrati ohranja lastno neodvisnost in nepristranskost.

Do drugih državnih tožilcev naj državni tožilec vzdržuje odnose, ki so spoštljivi do njihove neodvisnosti in samostojnosti.

Državni tožilec naj s sodelavci ravna vljudno, spoštljivo in obzirno. Trudi naj se aktivno prispevati k zdravemu delovnemu okolju, ki naj bo čim bolj optimistično usmerjeno.

Svoje mentorske zadolžitve naj državni tožilec opravlja prizadevno in naj se trudi, da lahko pripravniki, pomočniki ter sodelavci kar najbolj izpopolnijo svoje znanje in veščine.

VIII. KRŠITVE KODEKSA

Komisija za etiko in integriteto sprejema načelna mnenja glede ravnanj v nasprotju s tem Kodeksom.

Komisija za etiko in integriteto (1) sprejema načelna mnenja glede ravnanj, ki pomenijo kršitev Kodeksa; (2) izdaja priporočila za spoštovanje pravil državnotožilske etike in integritete v skladu s Kodeksom in (3) sprejema smernice s področja državnotožilske etike in integritete v skladu s Kodeksom.